

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА  
БІБЛІОТЕКА  
ЦЕНТР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

# **Європейський Союз**

Довідкове видання

Дніпропетровськ, 2009

# З М І С Т

<b>I. Вступ.....</b>	<b>С. 3</b>
<b>II. Європейський союз: склад та структура .....</b>	<b>С. 4</b>
<b>2.1. Країни–члени ЄС .....</b>	<b>С. 4</b>
<b>2.2. Країни-кандидати.....</b>	<b>С. 6</b>
<b>III. Інституції Європейського Союзу .....</b>	<b>С. 7</b>
<b>3.1. Структура інституцій Євросоюзу та їх можливості.....</b>	<b>С. 7</b>
<b>3.1.1. Європейська Рада.....</b>	<b>С. 9</b>
<b>3.1.2. Рада Європейського Союзу.....</b>	<b>С. 10</b>
<b>3.1.3. Європейський Парламент.....</b>	<b>С. 12</b>
<b>3.1.4. Європейська Комісія.....</b>	<b>С. 14</b>
<b>IV. Установчі документи.....</b>	<b>С. 16</b>
<b>V. Основні віхи в історії європейської інтеграції.....</b>	<b>С. 19</b>
<b>VI. Хронологія розширення Європейського Союзу.....</b>	<b>С. 27</b>
<b>VII. Україна – Європейський Союз .....</b>	<b>С. 29</b>
<b>7.1. Хроніка двосторонніх відносин .....</b>	<b>С. 31</b>

## Вступ

Європейський Союз (ЄС) — родина демократичних країн Європи, які працюють разом заради поліпшення життя своїх громадян та розбудови громадянського суспільства на континенті.

Розвиток ЄС представляє собою дивовижну історію успіху. Більше ніж за півстолітню історію ЄС забезпечив мир та процвітання в Європі, впровадив єдину європейську валюту (євро) та вільний від кордонів «єдиний ринок», де безперешкодно пересуваються люди, товари, послуги та капітал. ЄС став провідною торгівельною силою і світовим лідером у таких сферах, як захист довкілля та допомога у розвитку агропромислового комплексу, є найбільшим донором країн, що розвиваються. Не дивно, що кількість членів ЄС збільшилася з 6 до 27 держав та ряд країн збирається приєднатися до євроспільноти.

Такими успіхами ЄС багато в чому завдячує унікальній організації своєї роботи. Унікальній, тому що Європейський Союз не є федерацією, подібно до Сполучених Штатів Америки. Не являє собою ЄС і організацію, що базується на міжурядовій співпраці, як ООН.

Країни, що склали ЄС, залишаються незалежними націями. Але вони об'єднали свою суверенність заради набуття такої сили і ваги у світі, якої б ніколи не мали кожна окремо. Сполучення суверенітетів на практиці означає, що країни-члени делегують частину своїх законотворчих повноважень спільним європейським інституціям для того, щоб рішення з конкретних питань, які представляють спільний інтерес, могли прийматися на європейському рівні.

# Європейський союз: склад та структура

## Країни-члени ЄС

Назва країни	Площа	Населення	Валюта
<b>АВСТРІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА</b> Столиця: Відень	84 000 км <sup>2</sup>	8.3 млн. чол.	Євро
<b>КОРОЛІВСТВО БЕЛЬГІЯ</b> Столиця: Брюссель	31 000 км <sup>2</sup>	10.5 млн. чол.	Євро
<b>РЕСПУБЛІКА БОЛГАРІЯ</b> Столиця: Софія	111000 км <sup>2</sup>	7.7 млн. чол.	Лев
<b>ВЕЛИКА БРИТАНІЯ</b> Столиця: Лондон	244 000 км <sup>2</sup>	60.4 млн. чол.	фунт стерлінг
<b>ГРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА</b> Столиця: Афіни	132 000 км <sup>2</sup>	11,1 млн. чол.	Євро
<b>КОРОЛІВСТВО ДАНІЯ</b> Столиця: Копенгаген	43 000 км <sup>2</sup>	5.4млн чол.	Датська крона
<b>ЕСТОНСЬКА РЕСПУБЛІКА</b> Столиця: Таллінн	43 000 км <sup>2</sup>	1.3 млн. чол.	Естонська крона
<b>ІРЛАНДІЯ</b> Столиця: Дублін	70 000 км <sup>2</sup>	4,2 млн. чол.	Євро
<b>КОРОЛІВСТВО ІСПАНІЯ</b> Столиця: Мадрид	505 000 км <sup>2</sup>	43,8 млн. чол.	Євро
<b>ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА</b> Столиця: Рим	301 000 км <sup>2</sup>	58,8 млн. чол.	Євро
<b>РЕСПУБЛІКА КІПР</b> Столиця: Нікосія	9 000 км <sup>2</sup>	800 000 чол.	Євро

<b>ЛАТВІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА</b>			
Столиця: Рига	65 000 км <sup>2</sup>	2.3 млн. чол.	Лат
<b>ЛИТОВСЬКА РЕСПУБЛІКА</b>			
Столиця: Вільнюс	65 200 км <sup>2</sup>	3.4 млн. чол.	Літ
<b>ВЕЛИКЕ ГЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ</b>			
Столиця: Люксембург	3 000 км <sup>2</sup>	500 000 чол.	Євро
<b>РЕСПУБЛІКА МАЛЬТА</b>			
Столиця: Валетта	300 км <sup>2</sup>	400 000 чол.	Євро
<b>КОРОЛІВСТВО НІДЕРЛАНДІВ</b>			
Столиця: Амстердам	34 000 км <sup>2</sup>	16,3 млн. чол.	Євро
<b>ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА</b>			
Столиця: Берлін	357 000 км <sup>2</sup>	82,5 млн. чол.	Євро
<b>РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА</b>			
Столиця: Варшава	313 000 км <sup>2</sup>	38.1 млн. чол.	Злотий
<b>ПОРТУГАЛЬСЬКА РЕСПУБЛІКА</b>			
Столиця: Лісабон	92 000 км <sup>2</sup>	10.6 млн. чол.	Євро
<b>РУМУНІЯ</b>			
Столиця: Бухарест	230 000 км <sup>2</sup>	21.6 млн. чол.	Румунський лей
<b>СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА</b>			
Столиця: Братіслава	49 000 км <sup>2</sup>	5.4 млн. чол.	Словацька крона
<b>РЕСПУБЛІКА СЛОВЕНІЯ</b>			
Столиця: Любляна	20 000 км <sup>2</sup>	2 млн. чол.	Євро
<b>УГОРСЬКА РЕСПУБЛІКА</b>			
Столиця: Будапешт	93 000 км <sup>2</sup>	10,1 млн. чол.	Форінт
<b>ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА</b>			

Столиця: Гельсінкі	305 000 км <sup>2</sup>	5.3 млн. чол.	Євро
<b>ФРАНЦУЗЬКА РЕСПУБЛІКА</b>			
Столиця: Париж	544 000 км <sup>2</sup>	60.9 млн. чол.	Євро
<b>ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА</b>			
Столиця: Прага	79 000 км <sup>2</sup>	10.3 млн. чол.	Чеська крона
<b>КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ</b>			
Столиця: Стокгольм	411 000 км <sup>2</sup>	9 млн. чол.	Шведська крона

## Країни-кандидати

Назва країни	Площа	Населення	Валюта
<b>ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА</b>			
Столиця: Анкара	770 000 км <sup>2</sup>	72.5 млн. чол.	Турецька ліра
<b>ХОРВАТІЯ</b>			
Столиця: Загреб	56 000 км <sup>2</sup>	4.4 млн. чол.	Куна колишня
<b>ЮГОСЛАВСЬКА РЕСПУБЛІКА МАКЕДОНІЯ</b>			
Столиця: Скоп'є	25 000 км <sup>2</sup>	2 млн. чол.	Македонський денар
<b>УКРАЇНА</b>			
Столиця: Київ	603 700 км <sup>2</sup>	47.5 млн. чол.	Гривня

# Інституції Європейського Союзу

## Структура інституцій Євросоюзу та їх можливості

Інституційна система Європейських Спільнот спирається на п'яти головних інституціях:

- ✓ Європейському Парламенті,
- ✓ Європейській Комісії,
- ✓ Раді Європейського Союзу,
- ✓ Трибуналі Юстиції,
- ✓ Аудиторському Трибуналі,
- ✓ а також допоміжних органах:
  - ✓ Комітеті Регіонів,
  - ✓ Суспільно-Економічному Комітеті,
  - ✓ Європейському Центральному Банку
  - ✓ Європейському Інвестиційному Банку.

Інституції Європейського Союзу реалізують завдання, поставлені Європейським Спільнотам, керують процесом європейської інтеграції, формують та ухвалюють право спільнот, визначають нові цілі, які спрямовані на цілковите об'єднання Європи. Інституцією, яка не має формального статусу інституції Європейських Спільнот, але відіграє ключову роль в формуванні політики Європейського Союзу, являється Європейська Рада (яка складається з голів держав і урядів ЄЄ).

## Інституції та органи Європейського Союзу

<b>Основні органи</b>		
<p>Європейська рада</p> <p>Рада Європейського Союзу</p> <p>Європарламент</p> <p>Європейська Комісія</p>		
<b>Європейські Трибунали</b>	<b>Консультативні органи</b>	<b>Допоміжні органи</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Трибунал Юстиції</li>   <li>• Аудиторський Трибунал</li>   <li>(Бухгалтерських Ревізорів)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Суспільно- Економічний Комітет</li>   <li>• Комітет Регіонів</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Європейський Інвестиційний Банк</li>   <li>• Європейський Центральний Банк</li>   <li>• Європейський уповноважений з Прав Людини</li>   <li>• Європол</li> </ul>



## Європейська Рада

Європейська Рада функціонує як форум по узгодженню на найвищому рівні, приймає стратегічні для Союзу рішення та має зверхній характер по відношенню До Ради Європейського Союзу та Європейської Комісії. Раду створюють голови держав та урядів країн-членів ЄС разом з головою Європейської Комісії. їм допомагають міністри закордонних справ та один член Комісії. Європейська Рада зустрічається 4 рази в рік. Засідання Ради відбуваються при головуванні шефа держави або уряду країни-члена ЄС, яка на даний момент виконує президентські функції (шестимісячне головування) в Європейському Союзі.

До основних завдань Європейської Ради відносяться:

- визначення стратегічних цілей та напрямків конструювання об'єднаної Європи, розширення сфери діяльності Союзу завдяки новим областям,
- видавання загальних політичних замовлень,
- гарантування цілісності дій Союзу у всіх галузях.

Європейська Рада виконує роль арбітра в ситуаціях, в яких міністри, які входять до складу Ради Європейського Союзу, не можуть дійти до порозуміння. Європейська Рада надає неформальні консультації в різних справах, являє собою форум для обміну думками та досягнення політичного консенсусу без формального прийняття рішень. Європейська Рада відіграє надзвичайно важливу роль в процесі європейської інтеграції, а зокрема дозволяє узгоджувати політичні рішення в справах, які вважаються „невралгічними“. Засідання Ради визначають завдання для

чергових президій. Всі документи з засідань Європейської Ради оприлюднюються на прес-конференції президії та голови Комісії.

## **Рада Європейського Союзу**

До складу Ради ЄС входять по одному представнику держав-членів ЄС в рангу міністра, які мають повноваження на прийняття зобов'язань від імені уряду своєї держави. Рада ЄС засідає та приймає рішення у різному складі:

- Як Рада з Загальних питань та Внутрішніх відносин, і складається з міністрів закордонних справ держав-членів ЄС,
- Як спеціалізована Рада, що складається з міністрів відповідних галузевих міністерств.

### Рада ЄС виконує шість базових завдань:

— Приймає європейські правові акти - в багатьох політичних аспектах разом з Європейським Парламентом.

— Координує напрямки економічної та соціальної політики в країнах-членах ЄС. Підписує міжнародні угоди між ЄС та іншими країнами або міжнародними організаціями.

— Приймає бюджет ЄС - спільно з Європейським Парламентом

— Встановлює напрямки Спільної Зовнішньої Політики та Безпеки, спираючись на рекомендаціях, які було визначено Європейською Радою.

— Координує співпрацю між судами та поліцейськими органами окремих держав в кримінальних справах.

Рішення в Раді приймаються шляхом голосування. Чим більшу кількість населення має дана країна, тим більше вона має голосів, однак кількість голосів зважується на користь держав, які менш заселені.

### **Кількість голосів в Раді Європейського Союзу**

<b>Держава</b>	<b>Кількість голосів, яка припадає на державу</b>
Франція, Німеччина, Великобританія та Італія	<b>29</b>
Іспанія та Польща	<b>27</b>
Румунія	<b>14</b>
Нідерланди	<b>13</b>
Бельгія, Чехія, Греція, Португалія та Угорщина	<b>12</b>
Австрія, Болгарія та Швеція	<b>10</b>
Данія, Фінляндія, Ірландія, Литва та Словаччина	<b>7</b>
Кіпр, Естонія, Люксембург, Латвія та Словенія	<b>4</b>
Мальта	<b>3</b>
<b>ЗАГАЛОМ</b>	<b>345</b> (кваліфікована більшість 255 голосів)

## Європейський Парламент

*Європейський Парламент є найважливішим законодавчим органом Євросоюзу. Він має законодавчі компетенції - як кожний парламент в світі, але також здійснює контроль діяльності решти інституцій спільнот. Це найбільший багатонаціональний Парламент на світі. Він представляє інтереси всіх громадян Європейського Союзу. Європейський Парламент обирається в прямих та загальних виборах раз на 5 років. Перші безпосередні вибори до Європейського Парламенту відбулися у 1979 р.. На сьогоднішній день, відповідно до постанов Трактату з Ніци, Європейський парламент налічує 785 депутатів з усіх 27 держав-членів Євросоюзу.*

В Європейському Парламенті наступного скликання (2009-2014) кількість депутатів, які представляють 27 держав-членів ЄС, буде зменшено до 736 осіб. В Європейському Парламенті депутати об'єднуються не за «національним принципом», а за політичною спрямованістю. Європейський Парламент не представляє інтересів окремих держав-членів ЄС, тільки інтереси Європи в цілому. Тому він являється наддержавною організацією в повному значенні цього слова.

Парламентські сесії скликаються раз на місяць і проводяться у Страсбургу.

Парламентські комітети та представники політичних партій з країн-членів ЄС частіше збираються у Брюсселі.

Генеральний Секретаріат Парламенту знаходиться в Люксембурзі.

Парламент виконує три базові функції:

— ухвалює акти європейського права,

— реалізує демократичний нагляд за іншими інституціями ЄС,  
— диспонує правом припинення повноважень Комісії на підставі вотуму недовіри.

**Бюджетні компетенції.** Парламент займається всіма питаннями, пов'язаними з бюджетом ЄС. Разом із Радою він приймає бюджет ЄС, після чого може впливати на видатки Євросоюзу.

Існують чотири можливі типи законодавчих процедур, які ведуться Парламентом:

- Процедура консультації,
- Процедура вираження згоди,
- Процедура співпраці та,
- Процедура спільного прийняття рішення.

**Голова ЄП** обирається терміном на два з половиною роки з правом переобрання на другий термін. Голова представляє Парламент назовні та в відносинах з іншими інституціями Спільнот. Йому допомагають 14 віце-голів ЄП.

В Європейський Парламент входять 785 **депутатів**, обраних в 27 державах-членах розширеного Європейського Союзу. Від 1979 р. депутати обираються в загальних прямих виборах на термін 5 років, згідно з Законами "Про вибори" окремих держав-членів ЄС. Кожна держава-член ЄС формує власний закон про вибори, але застосовує при цьому ідентичні демократичні засади.

**Парламентські комісії.** Щоб підготувати працю Європейського Парламенту в часі пленарних засідань, депутати входять до постійних комісій, кожна з яких спеціалізується в окремій галузі. Кожна з 20 комісій

складається з 25 - 78 депутатів і кожна має свого голову, президію та секретаріат.

*Делегації ЄП.* Делегації Європейського Парламенту підтримують стосунки з парламентами країн, які не належать до Європейського Союзу. Вони відіграють важливу роль приймаючи участь в зміцненні впливів Європи за кордоном. В Парламенті існує 35 делегацій.

## **Європейська Комісія**

*Європейська Комісія є головною інституцією Спільнот, на яку покладені виконавчі функції. Її завданням є представництво й охорона спільних інтересів всього Європейського Союзу. Комісія займається підготовкою проектів нових актів європейського права, які згодом передаються нею до Парламенту та Ради ЄС для затвердження.*

ЄК є виконавчим органом Союзу, а тому відповідає за втілення в життя рішень Парламенту й Ради.

Комісія складається з 27 членів (по одному комісару з кожної країни ЄС), Що є громадянами країн-членів.

Європейська Комісія виконує чотири основні функції:

- подає законодавчі проекти для затвердження в Парламенті та Раді ЄС,
- керує та втілює союзні політики та бюджет ЄС,
- забезпечує виконання європейського права - спільно із Європейським Судом,
- представляє Європейський Союз на міжнародній арені, наприклад, шляхом ведення переговорів між ЄС та іншими країнами.

Процедура скликання Європейської Комісії має таку послідовність:

- Уряди країн-членів узгоджують між собою, кого висунути на посаду Голови Комісії.
- Кандидатура на посаду Голови Комісії затверджується в Парламенті.
- Кандидат на посаду Голови Комісії, за домовленістю із урядами країн-членів, вибирає решту членів Комісії.
- Рада ЄС ухвалює список кандидатів кваліфікованою більшістю голосів і передає його до затвердження в Європейський Парламент.
- Парламент вислуховує кожного з кандидатів та висловлює свою думку щодо пропонованого складу Комісії.
- Після затвердження Європейським Парламентом Голови та решти членів нової Комісії, вони формальнозначаються Радою ЄС кваліфікованою більшістю голосів.

Голова ЄК має великі повноваження у керуванні роботою Комісії, зокрема право визначення політичного курсу та прийняття рішень щодо сфери обов'язків членів Комісії. Строк повноважень Комісії складає 5 років. Новообрана Комісія розділяє між своїми членами міністерські портфелі, а також обирає заступників Голови. Члени Комісії не можуть приймати інструкції та рекомендації від країн-членів. Структуру Комісії становлять: комісари (разом із кабінетами, до складу яких входять призначені Комісією чиновники, а також співробітники й довірені особи комісарів), правовий відділ, секретаріат голови, відділ перекладачів, Комітет статистики та генеральні дирекції, що відповідають за визначені сфери діяльності Спільноти.

Згідно із засадою, рішення приймаються на пленарних засіданнях більшістю голосів у присутності щонайменше половини комісарів. Засідання Комісії відбуваються раз на тиждень, по середах, в Брюсселі.

Комісія має право „законодавчої ініціативи“. Являючи собою виконавчий орган Європейського Союзу, Комісія відповідає за управління бюджетом та його виконання. Комісія є охоронцем трактатів, тобто вона спільно із Судом відповідає за забезпечення правильного застосування права ЄС у всіх країнах-членах. Європейська Комісія є важливим речником Європейського Союзу на міжнародній арені.

## **Установчі документи**

ЄС є міжнародна організація, створена на основі закону, і яка сама створює закон.

Право ЄС визначає порядок діяльності й прийняття рішень органів ЄС, регламентує взаємовідносини між ними. Органи ЄС наділені повноваженнями створювати правові механізми (шляхом прийняття регламентів, директив, рішень, а також рекомендацій та висновків), які зобов'язують країни-учасниці та їх громадян дотримуватися встановлених правил та виконувати обов'язки.

### ***Право ЄС складається з:***

#### **1) первинного законодавства:**

- установчих договорів, якими були засновані співтовариства, з наступними змінами і доповненнями;

- загальних принципів права;

#### **2) міжнародних угод, стороною яких є Європейські Співтовариства;**



3) вторинного законодавства — актів нормативного характеру, які приймаються компетентними органами Європейських Співтовариств:

- імплементуючих регламентів;
- директив;
- загальних та індивідуальних рішень;

4) загальних принципів адміністративного права;

5) міжнародних угод між державами-членами;

6) рішень Європейського суду, які подають офіційне тлумачення окремих правових норм.

Права та обов'язки інституцій ЄС, правила та процедури, яких вони повинні дотримуватися, викладені у договорах, на яких базується ЄС. Договори схвалюються президентами та прем'єр-міністрами та ратифікуються парламентами всіх держав-членів ЄС.

Діяльність ЄС базується на чотирьох угодах:

- **Договір про заснування Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС).** Підписаний 18 квітня 1951 р, в Парижі, набув чинності 23 липня 1952 р., втратив чинність 23 липня 2002 р.

- **Договір про заснування Європейського економічного співтовариства (ЄЕС),** інша назва — «Римський договір», Підписаний 25 березня 1957 р. в Римі, набув чинності 1 січня 1958 р.

- **Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії (Євратом),** підписаний в Римі разом з Договором про ЄЕС.

- **Договір про Європейський Союз (ЄС),** підписаний в Маастрихті 7 лютого 1992 р., набув чинності 1 листопада 1993 р.

Договори складають основу діяльності Європейського Союзу. Кожного разу, коли до ЄС приєднується нова держава-член, до договорів вносяться зміни. Договори змінюються з метою надання Європейському Союзу нових зобов'язань та реформування його інституцій. Перегляд договорів відбувається шляхом скликання спеціальної конференції національних урядів ЄС («міжурядова конференція»),

За останні 20 років відбулося чотири подібні конференції для внесення поправок до договорів ЄС, результатом чого стало прийняття наступних документів:

- **Єдиний європейський акт (ЄЄА)**, підписаний у лютому 1986 р., набув чинності з 1 липня 1987 р. Вніс зміни до договору про ЄС та проклав шлях до завершення формування єдиного ринку.

- **Амстердамський договір**, підписаний 2 жовтня 1997 р., набув чинності з 1 травня 1999 р. Вніс зміни до Договорів про Європейський Союз та Європейські Співтовариства, замінивши літери у назвах статей Договору про Європейський Союз числами.

- **Ніццький договір**, підписаний 26 лютого 2001 р., набув чинності з 1 лютого 2003 р. Вніс подальші зміни до інших договорів, раціоналізувавши систему прийняття рішень в ЄС з тим, щоб вона залишалася ефективною та дієвою після приєднання до ЄС нових членів у 2004 р.

- **Конституційний договір**, підписаний у червні 2004 р. Мета договору— спростити систему функціонування Європейського Союзу, замінити всі існуючі договори єдиною Конституцією, чітко визначити, що таке Європейський Союз, як у ньому приймаються рішення та розподіляються сфери відповідальності.

## Основні віхи в історії європейської інтеграції

### 1950

*9 травня.* Роберт Шуман, міністр закордонних справ Франції, проголошує важливу промову, в якій висуває пропозиції, що ґрунтуються на ідеях Жана Моне. Він пропонує Франції та Федеративній Республіці Німеччині об'єднати свої ресурси вугілля і сталі в межах нової організації, до якої можуть приєднатися інші європейські країни. Оскільки цю дату можна вважати днем народження Європейського Союзу, 9 травня щорічно відзначається як День Європи

### 1951

*18 квітня.* У Парижі шість країн - Бельгія, Франція, Федеративна Республіка Німеччина, Італія, Люксембург і Нідерланди - підписують угоду, що запроваджує Європейське співтовариство з вугілля та сталі (ЄСВС). Вона набуває чинності 23 липня 1952 року терміном на 50 років.

### 1955

*1-2 червня.* На зустрічі в Мессіні міністри закордонних справ шести країн ухвалюють рішення перенести процес європейської інтеграції на економіку в цілому.

### 1957

*25 березня.* У Римі шість країн підписують угоди про створення Європейського Економічного співтовариства (ЄЕС) та Європейського співтовариства атомної енергії (Євроатом). Вони набувають чинності 1 січня 1958 року.

## **1960**

*4 січня.* За ініціативи Великобританії Стокгольмська конвенція запроваджує Європейську асоціацію вільної торгівлі (ЄАВТ), що об'єднує низку європейських країн, які не входять у ЄЕС.

## **1963**

*20 липня.* Підписання в Яунді угоди про співробітництво між ЄЕС та 18 африканськими країнами.

## **1965**

*8 квітня.* Підписання угоди про злиття виконавчих органів трьох Співтовариств і створення спільних Ради та Комісії. Вона набуває чинності 1 червня 1967 року.

## **1966**

*29 січня.* "Люксембурзький компроміс". Після політичної кризи Франція виявляє згоду знову брати участь у нарадах Ради в обмін на угоду про те, що при вирішенні питань, які торкаються "життєво важливих національних інтересів" дотримуватиметься принцип одностайності.

## **1968**

*1 липня.* Митні збори на промислові товари повністю скасовано за 18 місяців до закінчення терміну, і запроваджено Єдиний зовнішній тариф.

## **1969**

*1-2 грудня*

На Гаазькому самміті політичні лідери ЄЕС ухвалюють рішення продовжувати процес європейської інтеграції.

## **1970**

*22 квітня.* У Люксембурзі підписано угоду, яка дає змогу Європейським Співтовариствам збільшувати фінансування за рахунок "власних ресурсів" і розширює повноваження Європейського Парламенту.

## **1972**

*22 січня.* У Брюсселі підписані угоди про приєднання до Європейських Співтовариств з Данією, Ірландією, Норвегією та Великобританією.

## **1973**

*1 січня.* Данія, Ірландія та Великобританія приєднуються до Європейських Співтовариств, після чого кількість членів збільшується до дев'яти. Норвегія відмовилася від вступу за результатами референдуму, на якому більшість населення проголосувала проти цього.

## **1974**

*9-10 грудня.* На Паризькому самміті політичні лідери "дев'ятки" ухвалили рішення зустрічатися тричі на рік у якості Європейської Ради. Вони також ухвалюють прямі вибори у Європейський Парламент і домовляються створити Європейський фонд регіонального розвитку.

## **1975**

*28 лютого.* В Ломі підписано I Ломеську конвенцію між ЄЕС і 46 країнами Африканського, Карибського і Тихоокеанського регіонів.

*22 липня.* Підписано угоду, яка розширює бюджетні повноваження Європейського Парламенту та запроваджує Європейський суд аудиторів. Вона набуває чинності 1 червня"1977 року.

## **1979**

*7 /10 червня.* Перші прямі вибори до Європейського Парламенту, що має 410 місць. 1981

*7 січня.* Греція приєднується до Європейських Співтовариств, після чого їх членів стає десять.

## **1984**

*14 і 17 червня*

Другі прямі вибори до Європейського Парламенту.

## **1985**

*7 січня.* Жак Делор стає Головою Європейської Комісії (1985-1995).

*14 червня.* Підписано Шенгенську Угоду з метою відмінити перевірки на кордонах між державами-членами Європейських Співтовариств

## **1986**

*1 січня.* Іспанія і Португалія приєднуються до Європейських Співтовариств, після чого кількість їх членів збільшується до дванадцяти.

*17 і 28 лютого.* Єдиний Європейський Акт підписано у Люксембурзі та Гаазі. Він набуває чинності 1 липня 1987 року.

## **1989**

*15 та 18 червня.* Треті прямі вибори до Європейського Парламенту.

*9 листопада.* Руйнування Берлінської стіни.

## **1990**

*3 жовтня.* Возз'єднання Німеччини.

## **1991**

*9-10 грудня.* Нарада Європейської Ради у Маастрихті ухвалює Угоду про Європейський Союз. Вона закладає підвалини спільної зовнішньої та

безпекової політики, більш тісної взаємодії у галузі правосуддя і внутрішніх справ, створення економічного і монетарного союзу, у тому числі спільної валюти. Міжурядова співпраця у цих галузях, що доповнює існуючу систему Співтовариства, створює Європейський Союз (ЄС). ЄЕС перейменовано у Європейське Співтовариство.

## **1992**

*7 лютого.* Угода про Європейський Союз підписана у Маастрихті. Вона набуває чинності 1 жовтня 1993 року.

## **1993**

*1 січня.* Створення спільного ринку.

## **1994**

*9 і 12 червня.* Четверті прямі вибори до Європейського Парламенту.

## **1995**

*1 січня.* Австрія, Фінляндія і Швеція приєднуються до ЄС, після чого його членів стає 15. Норвегія відмовляється від вступу за результатами референдуму, на якому більшість населення проголосувала проти цього.

*23 січня.* Нова Європейська Комісія починає виконувати свої обов'язки (1995 -1999) під головуванням Жака Сантера.

*27-28 листопада.* Євро-середземноморська конференція у Барселоні налагоджує партнерські стосунки між ЄС та країнами південного узбережжя Середземного моря.

## **1997**

*2 жовтня.* Підписано Амстердамську угоду. Вона набуває чинності 1 травня 1999 року.

## **1998**

*30 березня.* Починається процес приєднання нових країн-кандидатів. Кіпр, Мальта та 10 країн Центральної і Східної Європи братимуть участь у цьому процесі.

## **1999**

*1 січня.* Початок третього етапу ЕМС: валюти 11 країн ЄС замінюються на євро. Спільна валюта випускається на валютні ринки. Починаючи з цього моменту Європейський центральний банк (ЄЦБ) несе відповідальність за монетарну політику ЄС, що встановлюється і реалізується в євро.

*8 і 13 червня.* П'яті прямі вибори до Європейського Парламенту.

*15 вересня.* Нова Європейська Комісія починає виконувати свої обов'язки (1999>2004) під головуванням Романо Проді.

*15-16 жовтня.* Нарада Європейської Ради у Тампере ухвалює рішення про перетворення ЄС у зону свободи, безпеки та правосуддя.

## **2000**

*23-24 березня.* Нарада Європейської Ради у Лісабоні розробляє стратегію зі стимулювання зайнятості у ЄС, модернізації економіки та зміцнення соціальної інтеграції у високотехнологічній Європі.

*7-8 грудня.* У Ніцці Європейська Рада досягає згоди стосовно тексту нової угоди, що змінює систему ухвалення рішень у ЄС, аби підготувати Союз до розширення. Голови Європейського Парламенту, Європейської Ради та Європейської Комісії урочисто проголошують Хартію основних прав ЄС.

## **2001**

*26 лютого.* Ухвалення Ніццької угоди. Вона набуває чинності 1 лютого 2003 року.



*14-15 грудня.* Нарада Європейської Ради ухвалила Лаекенську декларацію про майбутній Союз. Вона відкриває шлях до майбутнього більшого реформування ЄС та запровадження Конвенту з підготовки Європейської Конституції. Валері Жискар де д'Естена призначено Головою Конвенту.

## **2002**

*1 січня.* Банкноти та монети євро надходять в обіг у країнах європейської економічної зони.

*13 грудня.* На нараді Європейської Ради у Копенгагені досягнуто згоди про те, що 10 країн-кандидатів (Кіпр, Чеська Республіка, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Словаччина та Словенія) можуть приєднатися до ЄС 1 травня 2004 року. Передбачається, що Болгарія та Румунія приєднаються у 2007 році. Ухвалено рішення про те, що переговори з Туреччиною можуть розпочатися, якщо на основі доповіді та рекомендацій Комісії у грудні 2004 року, Європейська Рада ухвалить рішення, в якому зазначатиметься, що Туреччина відповідає усім "Копенгагенським критеріям".

## **2003**

*10 липня.* Конвент щодо майбутнього Європи завершує роботу над проектом Європейської Конституції.

*4 жовтня.* Початок роботи міжурядової конференції, яка має підготувати нову угоду стосовно Європейської Конституції.

## **2004**

*1 травня.* Кіпр, Чеська Республіка, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Словаччина та Словенія приєднуються до Європейського Союзу.

*10 та 13 червня.* Шості прямі вибори до Європейського Парламенту.

*29 жовтня.* Європейська Конституція затверджена в Римі (тепер вона має бути ратифікована державами-членами).

*22 листопада.* Новий склад Європейської Комісії приступає до виконання своїх обов'язків під головуванням Жозе Мануеля Баррозу.

## **2005**

*29 травня та 1 червня.* Виборці у Франції не схвалюють Конституцію на референдумі. Три дні поспіль також вчиняють і виборці у Нідерландах.

*3 жовтня.* Початок переговорів про приєднання до ЄС Туреччини та Хорватії.

## **2007**

*1 січня.* Приєднання Болгарії та Румунії до ЄС. Словенія приєднується до євро зони

*21 грудня.* До Шенгенської зони вільного пресування людей увійшли дев'ять нових країн Центральної та Східної Європи: Естонія, Латвія, Литва, Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина, Словенія та Мальта.

## **2008**

*1 січня.* Кіпр та Мальта увійшли до єврозони.

# Хронологія розширення Європейського Союзу

Європейське товариство розвивалося поетапно. Важливим критерієм членства у Співтоваристві є наявність у країні демократичного уряду, діяльність якого побудована на принципі плюралізму.

## **1 січня 1958 р.:**

Договори про Європейське економічне співтовариство (ЄЕС) і Євратомі вступають в дію.

## **Липень 1961 р.:**

ЄЕС і Греція підписують угоду про асоційоване членство.

## **Грудень 1964 р.:**

вступає в силу угода про асоційоване членство з Туреччиною.

## **Січень 1973 р.:**

Вступ до ЄЕС Данії, Ірландії та Сполученого Королівства. Число членів Співтовариства виросло до 9,

## **Січень 1981 р.:**

Вступ Греції.

## **Січень 1986 р.:**

Вступ Іспанії та Португалії. Співтовариство тепер налічує 12 держав-членів. Підписано угоди про асоційоване членство з Кіпром і Мальтою,

## **Січень 1994 р.:**

Угода про Європейський економічний простір (ЄЕП) вступає в силу.

## **Лютий 1994 р.:**

Вступають у силу Європейські угоди або угоди про асоційоване членство з Польщею та Угорщиною.

## **Квітень 1994 р.:**

Польща й Угорщина представили на розгляд ЄС заяви про вступ.

**Листопад 1994 р.:**

Норвегія, яка брала участь в переговорах, вирішила не вступати до ЄС зважаючи на негативні результати національного референдуму,

**Січень 1995 р.:**

Австрія, Фінляндія і Швеція приєдналися до ЄС після того, як успішні переговори про вступ були підтверджені на національних референдумах. ЄС довів число своїх членів до 15.

**Лютий 1995 р.:**

Вступили в силу Європейські угоди між ЄС і Чеською республікою, Словаччиною, Болгарією та Румунією.

**Липень 1997 р.:**

Європейська Комісія ухвалила рішення приступити на початку 1998 р. до переговорів про вступ до ЄС з Чеською Республікою, Польщею, Угорщиною, Естонією, Словенією і Кіпром.

**Травень 2004 р.:**

Найбільше розширення за історію існування ЄС, одночасно до євро спільноти прийнято Естонію, Кіпр, Латвію, Литву, Мальту, Польщу, Словаччину, Словенію, Угорщину, Чехію.

**Січень 2007 р.:**

Останніми на даний час приєдналися до ЄС Румунія і Болгарія.

## Україна – Європейський Союз

*Відносини між Україною та Європейським Союзом* були започатковані в грудні 1991 року, коли Міністр закордонних справ Нідерландів, як головуючої в ЄС, у своєму листі від імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України.

*Правовою основою* відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво (УПС) від 16 червня 1994 р., яка набула чинності 1 березня 1998 р.

*УПС підкреслює* повагу до основних спільних цінностей як основи для співробітництва, забезпечує відповідні рамки для політичного діалогу, запроваджує основні спільні цілі на основі гармонійних економічних відносин, сталого розвитку, співробітництва в ряді галузей та підтримку зусиль України в напрямку демократії, а також створення інституційної мережі для досягнення цих цілей. УПС є важливим інструментом для залучення України до правових рамок єдиного європейського ринку.

*Спільна стратегія ЄС* була ухвалена в грудні 1999 року в Хельсінкі Європейською Радою як розуміння того, що існує потреба у більш тісних зв'язках між ЄС та державами-членами та конкретними країнами-партнерами. Стратегія націлена на розвиток стратегічного партнерства між ЄС та Україною на основі УПС, віддаючи належне європейським прагненням України, та вітаючи європейський вибір країни. Вона має три основні цілі:

- 1) Підтримати процес переходу до демократії та ринкової економіки в Україні;

2) Вирішувати спільні проблеми Європейського континенту (стабільність та безпека в Європі, захист навколишнього середовища, енергетична та ядерна безпека);

3) Зміцнювати співробітництво між ЄС та Україною в контексті розширення; Допомогати Україні в питанні інтеграції в європейську та світову економіку, поглиблювати співпрацю в галузі судочинства та внутрішніх справ.

*21 лютого 2005 року* на засіданні Ради з питань співпраці між Україною та ЄС було офіційно схвалено План дій Україна – ЄС, що поширюється на ключові сфери життя. У рамках Плану дій Україна – ЄС пропонується ціла низка заходів, реалізація яких дозволить значно посилити зв'язки між Україною та ЄС.

*ЄС посів місце* найбільшого торгового партнера України – близько 35% зовнішнього торгівельного обороту. У грудні 2005 року ЄС надав Україні статусу країни з ринковою економікою у сфері захисних торгових розслідувань. ЄС є найбільшим донором України. За роки незалежності України загальна допомога з боку ЄС сягнула 2248,1 млн. євро

*Європейською Комісією* було проголошено, що починаючи з 2007 року ЄС буде надавати допомогу через Європейський інструмент сусідства та партнерства (ЄІСП). Дві головні мети ЄІСП:

➤ сприяння економічному та більш глибокому політичному співробітництву між ЄС та країнами-партнерами;

➤ надання допомоги для використання специфічних можливостей та вирішення проблем країн, що географічно мають єдиний кордон з країнами ЄС або географічно близько знаходяться до країн-сусідів ЄС.

*ЄІСП має посилити* політичну, економічну, культурну та безпекову співпрацю між ЄС та країнами-сусідами. Інструмент буде мати більш „політичний підхід” („policy driven”), в основу якого покладені документи, що вже укладені між ЄС та країною-партнером. Інструмент, в першу чергу, фокусуватиметься на сприянні виконання Планів дій в рамках Європейської політики сусідства. ІЄПС має на меті підтримувати виконання спільного Плану дій, підписаного між Україною та ЄС у лютому 2005 року.

*На період від 2007 до 2010 років* Європейський Союз планує виділити Україні 494 мільйони євро, 120 з яких передбачені на допомогу у 2007 році. Поза цим, на користь України працюватимуть програми в галузі транскордонного співробітництва, регіональні програми та інші тематичні інструменти.

## **Хроніка двосторонніх відносин**

### **2008**

18 лютого Комісар ЄС з питань торгівлі Пітер Мен-делсон та Президент України Віктор Ющенко розпочали переговори про створення зони вільної торгівлі між ЄС та Україною

13-14 лютого У Києві відбулася перша зустріч міністрів закордонних справ країн ЄС і країн Чорноморського регіону, присвячена ініціативі Єврокомісії «Чорноморська синергія». Єврокомісія була представлена Комісаром з питань зовнішніх зв'язків і Європейської політики сусідства Бенітою Ферреро-Вальднер.

1 січня Набрали чинності угоди між ЄС та Україною про спрощення оформлення віз та про реадмісію

## **2007**

14 вересня 11-й Саміт ЄС - Україна

5 березня Розпочато переговори щодо нової посиленої угоди між ЄС та Україною, яка замінить існуючу УПС.

6 лютого Засідання Трійки ЄС-Україна на рівні міністрів закордонних справ.

## **2006**

27 жовтня 10-й саміт ЄС-Україна. Парафовано угоди про спрощення візового режиму та про реадмісію.

3 березня Засідання Україна - Трійка ЄС на рівні міністрів закордонних справ. Комісар ЄС з питань зовнішніх зносин і європейської політики сусідства Беніта Ферреро-Вальднер відвідала Україну з офіційним візитом, під час якого зустрілася із Президентом України Віктором Ющенком.

23 грудня Рада Європейського Союзу надала Україні статус країни із ринковою економікою.

## **2005**

1 грудня Самміт Україна-ЄС, на якому підписано Угоду про співпрацю з Україною у галузі цивільної авіації, Угоду про співробітництво у рамках європейської програми супутникової радіонавігації «Галілео», Меморандум про взаєморозуміння щодо співпраці між Україною та Європейським Союзом в енергетичній галузі.

30 листопада Відкриття Місії Європейського Союзу з надання допомоги на українсько-молдавському кордоні.



21 лютого На засіданні Ради з питань співпраці між Україною та ЄС було офіційно схвалено План дій Україна-ЄС.

23 січня Комісар ЄС з питань зовнішніх зносин Беніта Ферреро-Вальднер та Високий представник ЄС з питань спільної зовнішньої політики та політики безпеки Хав'єр Солана відвідали Україну з нагоди інавгурації Президента України Віктора Ющенка.

## **2004**

9 грудня Європейська Комісія схвалила План дій для України.

12 травня Схвалення Стратегії ЄС щодо Європейської політики сусідства.

## **2003**

7, 8 жовтня Українсько-європейський самміт в Ялті.

7 лютого Засідання Трійка ЄС-Україна на міністерському рівні, Київ.

## **2002**

27 листопада П'яте засідання Комітету з питань співробітництва Україна-ЄС, Брюссель.

11 листопада Засідання Трійка ЄС-Україна.

4 липня Саміт ЄС-Україна, Копенгаген.

## **2001**

11 вересня Саміт ЄС-Україна.

## **2000**

25 січня Засідання Трійка ЄС-Україна на рівні міністрів закордонних справ.

## **1999**

27 квітня Друге засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС.

23 липня Третій саміт ЄС-Україна, Київ.

23 вересня Засідання Трійка ЄС-Україна на рівні міністрів закордонних справ ЄС.

6 грудня Зустріч Президента України Л.Кучми з Президентом Європейської Комісії' Р. Проді.

10 грудня Ухвалення Спільної стратегії ЄС щодо України на Хельсінському саміті ЄС.

### **1998**

1 березня Набуття чинності Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС.

8, 9 червня Перше засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС.

11 червня Указом Президента України № 615 затверджено Стратегію інтеграції України до ЄС.

16 жовтня Саміт ЄС-Україна, Відень.

### **1997**

15 липня Підписано Угоду між Європейським Співтовариством по вугіллю та сталі та урядом України про торгівлю сталеливарними виробами.

### **1996**

6, 7 травня Засідання Спільного комітету ЄС-Україна. 6 грудня Прийняття Радою Міністрів ЄС Плану дій щодо України.

### **1995**

24 березня Перше засідання Спільного комітету ЄС-Україна.

1 червня Підписання Тимчасової угоди про торгівлю між ЄС та Україною.

**1993**

24 березня Переговори щодо Угоди про партнерство і співробітництво між ЄС та Україною на найвищому рівні.

Жовтень Відкриття представництва Комісії Європейських Співтовариств в Україні.

**1992**

11 лютого Протокол згоди між ЄС і новими незалежними державами про реалізацію програм технічної допомоги.

**1991**

2 грудня Декларація ЄС щодо України. Заклик до України підтримувати з ЄС відкритий і конструктивний діалог.

## Список використаних джерел

1. Відкриваємо Європу! — К.: «Віва-Принт», 2007. — 44 стор.
2. Грицяк І. Право та інституції Європейського Союзу: Навчальний посібник.— К: «К.І.С.», 2006 — 300 с.
3. Європа у 12 уроках/ Укладач Паскаль Фонтейн. — К.: «Віва-Принт», 2008. — 56 стор.
4. Європейський Союз: перспективи української інтеграції. — «Еліт-прес», 2008. — 68 стор.
5. Європейський Союз – Україна. — К.: ТОВ «Мекс», 2008. — 11 с.
6. Інтеграція – європейський напрямок розвитку України. — Краків: «За-піс», 2007. — 176 стор.
7. Як працює Європейський Союз: Довідник інституцій ЄС. — К.: ТОВ «Мекс», 2008. — 48 стор.